

การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาล
สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข

A Development of Humanistic Leadership Model of Nurse Instructors in The
Jurisdiction of Praboromarajchanok Institute Ministry of Public Health

Corresponding author E-mail: duangdao@unc.ac.th

(Received: February 5, 2019; Revised: July 1, 2019;

Accepted: July 4, 2019)

ดวงดาว เทพทองคำ (Duangdao Thepthongkam)¹

อนุชา กองพวง (Anucha Kornpung)²

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์หลักของการวิจัย เพื่อศึกษาผลการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาล สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข กลุ่มตัวอย่าง คือ อาจารย์พยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี้อุตรดิตถ์ จำนวน 15 คน โดยการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง วิธีการวิจัยเป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบความร่วมมือทางเทคนิควิธี (Technical Action Research) มี 4 ระยะคือ 1) การสร้างรูปแบบฯ 2) การวางแผนนำไปปฏิบัติ 3) การปฏิบัติ 2 วงจร 10 ขั้นตอน 4) การพัฒนารูปแบบฯ เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการทำแผนปฏิบัติการ กระบวนการสนทริยสนทนา แบบบันทึกผลการเรียนรู้ เครื่องบันทึกเสียง และแบบสัมภาษณ์เพื่อประเมินภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและตรวจสอบความถูกต้องด้วยวิธีสามเส้า (Triangulation)

ผลการวิจัย พบว่า

1. การสร้างรูปแบบภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาลฯ มี 4 องค์ประกอบคือ 1) การตั้งหลักและทัศนคติ 2) การเข้าถึงและการนำไปใช้ 3) การปฏิบัติและพัฒนา 4) ความคาดหวังและเป้าหมาย
2. การวางแผนการปฏิบัติ ได้ “คู่มือการพัฒนาภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาล
3. การปฏิบัติ อาจารย์พยาบาลมีการพัฒนาภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์มากขึ้นเมื่อมีองค์ประกอบภายในตนครบ 3 มิติ คือ 1) ความเข้าใจในมนุษย์ 2) การเข้าถึงหัวใจความเป็นมนุษย์ 3) การพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองด้วยการภาวนาอย่างต่อเนื่อง
4. การพัฒนารูปแบบฯ มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) การตั้งหลักและทัศนคติ 2) การเข้าถึงและการนำไปใช้ 3) การปฏิบัติและพัฒนา 4) ผลของการปฏิบัติ

1 นิสิตหลักสูตรการศึกษาคุุณยบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร อีเมลล์: duangdao@unc.ac.th

Ed.D. (Educational Administration) Faculty of Education, Naresuan University

Email: duangdao@unc.ac.th

2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Assistant professor, Ph.D. Faculty of Education, Naresuan University

อีเมลล์: ytanucha@hotmail.com

E-mail: ytanucha@hotmail.com

ข้อเสนอแนะ คือ อาจารย์พยาบาลนำการพัฒนาารูปแบบภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาล สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ไปใช้ในการพัฒนาตนเองและการสอน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์, อาจารย์พยาบาล

ABSTRACT

The main purposes of this research was to study the result of a development of humanistic leadership model of nurse instructors in the jurisdiction of Praboromarajchanok Institute Ministry of Public Health. Subjects were nurse instructors (n=15) who have been teaching in Boromarajonani college of Nursing, Uttaradit. Purposive sampling was applied. Technical Action Research (TAR) was undertaken through four phases on this study 1) instruction of a humanistic leadership model 2) planning to apply a model 3) applying a model in 2 cycles 10 steps 4) developing a model. Instruments consisted of semi-structure interview, practical planning record, process of dialogue, practicing note, voice recorder and structure interview for assess humanized leadership in nurse instructors. Content analysis was performed on qualitative data and triangulation method for checking.

Finding revealed that

1. There were four components of a development of humanistic leadership model of nurse instructors 1) anchoring and attitude 2) access and approach 3) action and arrangement 4) ambition and aim.

2. For planning to apply a model, processing was produced “A guide to developing humanistic Leadership of nurse instructors.

3. For applying on the model, nurse instructors to enhance improving of humanistic leadership when including these three dimensions of mind 1) understanding of human being 2) insight and compassion for others 3) continually developing of self- awareness by practice mindfulness.

4. The result of a development of l humanistic leadership model of nurse instructors in the jurisdiction of Praboromarajchanok Institute Ministry of Public Health consisted of four elements 1) anchoring and attitude 2) access and approach 3) action and arrangement 4) effect and benefits.

This study confirmed that nurse instructors in the jurisdiction of Praboromarajchanok Institute Ministry of Public Health can apply a model for develop a humanistic leadership and may use for teaching nursing students.

Keywords: Humanistic Leadership, Nurse Instructors

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

วิชาชีพการพยาบาลเป็นสาขาวิชาชีพด้านการสาธารณสุขที่มีความเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ในระดับสากล เพราะพลังของมวลมนุษยชาติต่อการพัฒนาคุณภาพการแก่งัดสังคมโลกมีรากฐานจากคุณภาพของร่างกายและจิตใจ นับแต่อยู่ในครรภ์มารดากระทั่งเจริญเติบโตเป็นกำลังที่สำคัญของสังคม คุณค่าความเป็นมนุษย์มีความสัมพันธ์กับ “พยาบาล” ในการมีส่วนส่งเสริมเพื่อนมนุษย์ด้วยการเกื้อกูล ด้านการป้องกัน ส่งเสริม รักษาและฟื้นฟูสุขภาพซึ่งนับวันจะทวีความสำคัญและมีความจำเป็นในการเฝ้าระวังมนุษย์ในสังคมดิจิทัล (digital society) ที่มีความเจริญทางด้านเทคโนโลยีซึ่งแปรผกผันกับพฤติกรรมสุขภาพและคุณภาพของจิตใจ เป็นเหตุให้มีความเจ็บป่วยมากขึ้น จะเห็นได้จากข้อมูลการรับบริการในสถานบริการสุขภาพวันที่ 21 มีนาคม ปี 2561 เวลา 10.45 นาฬิกา มีผู้รับบริการจำนวนมากถึง 54,659,470 คน โดยมีจำนวนผู้ป่วยใน 2,919,342 คน วันที่นอนรับการรักษาในโรงพยาบาลโดยรวม 11,849,255 วัน (Standard report group of Ministry of Public Health., 2018) สาเหตุหลักของการเจ็บป่วยเป็นผลพวงจากพฤติกรรมสุขภาพที่มีความเกี่ยวข้องกับความเจริญทางด้านวัตถุ ธุรกิจอุตสาหกรรม การคมนาคม เกษตรกรรมและทุกสาขาอาชีพ อาทิ การปนเปื้อนของสารเคมี อุบัติเหตุจากการคมนาคม การแพร่ระบาดของเชื้อ

โรค การเพิ่มขึ้นของโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง เบาหวาน ความดันโลหิตสูง ความเครียดและการเจ็บป่วยทางด้านสุขภาพจิต จากจำนวนของผู้รับบริการสุขภาพที่สูงขึ้นทำให้บริการสุขภาพเพื่อการสร้างเสริมศักยภาพของมนุษย์ที่เป็นการปฏิบัติต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันมีความอ่อนแอ ความเหนื่อยล้าและอัตราส่วนระหว่างพยาบาลวิชาชีพและจำนวนผู้รับบริการที่มีความแตกต่างกันถึง 1: 423 คน และยังมีแนวโน้มสูงมากขึ้นเป็นลำดับ จากรายงานอัตรากำลังคนของกระทรวงสาธารณสุขพบว่าจำนวนบุคลากรที่ขาดแคลนมากที่สุดคือ “พยาบาล” ปัจจุบันมีจำนวน 64,655 คน จากจำนวนที่ต้องการคือ 111,168 คน จำนวนที่ต้องการให้สถานศึกษาพยาบาลผลิตเพิ่มคือ 46,513 คน

แนวโน้มของข้อมูลสุขภาพและจำนวนความต้องการผลิตบัณฑิตพยาบาลในสถาบันอุดมศึกษาจึงไม่เพียงพอการดำเนินการผลิตบัณฑิตพยาบาลเพื่อทดแทนจำนวนพยาบาลที่ลาออก และเพื่ออัตราส่วนที่เหมาะสมของพยาบาลต่อจำนวนผู้รับบริการตามเกณฑ์ขององค์การอนามัยโลกที่ควรจะมี คือ 1: 20 คน (Praboromarajchanok Institute, 2018; Wuthirakhachorn, 2017) แต่ต้องเป็นการสร้างบัณฑิตพยาบาลที่มีความตระหนักรู้ที่จะพัฒนาตนเองสู่ความรู้สึกเข้าถึงความเป็นมนุษย์ มีเจตจำนงต่อการเป็นส่วนสำคัญในการผดุงคุณค่าของมนุษย์ให้พัฒนาประเทศได้ด้วยการมีสุขภาพะที่

สมดุลทั้งร่างกายและจิตใจ จึงเป็นหน้าที่ที่ยิ่งใหญ่ของผู้ประกอบวิชาชีพพยาบาลที่จะต้องฝึกฝนขัดเกลาตนเองให้มีหัวใจความเป็นมนุษย์เพื่อการเยียวยาตนเอง ผู้อื่นและสังคม (Wasee, 2018; Jutarasaga et al., 2011) โดยเริ่มต้นจากการพัฒนาตนเองของผู้สอนคือ “อาจารย์พยาบาล” จากการศึกษาของกิติพร เนาว์สุวรรณและคณะ (Nawsuwan et al., 2015) เรื่อง กลวิธีการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษา วิทยาลัยพยาบาลสถาบันพระบรมราชชนก พบว่า การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักศึกษาพยาบาลให้มีหัวใจความเป็นมนุษย์มีวิธีการที่หลากหลายทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติแต่การสร้างการรู้คิดแก่นักศึกษาให้เกิดการซึมซับโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องให้การพยาบาลผู้ป่วยภาคปฏิบัติบนหอผู้ป่วยซึ่งนักศึกษาจะได้เรียนรู้ความเป็นมนุษย์ที่ปรากฏชัดในสถานการณ์จริงนั้น อาจารย์พยาบาลต้องเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งการปฏิบัติและการสะท้อนคิดให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ อุปสรรคที่พบในการพัฒนานักศึกษาพยาบาลให้มีหัวใจความเป็นมนุษย์คือนักศึกษาถูกครอบงำความคิด ทั้งนักศึกษาและอาจารย์พยาบาลไม่ทราบว่าเป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนาเป็นอย่างไร

สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข เป็นสถาบันอุดมศึกษาในการผลิตบัณฑิตพยาบาลสู่สังคมจำนวนมากที่สุดของประเทศ ในวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี 30 แห่ง พันธกิจหลัก คือ การผลิตบัณฑิตพยาบาลให้มีอัตลักษณ์ “การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์” ความสำคัญของการผลิตบัณฑิตให้มีอัตลักษณ์ที่พึงประสงค์ นอกจากการมีหลักสูตรที่ดีแล้ว อาจารย์พยาบาลต้องพัฒนาตนเอง “ให้เห็น” (insight) และ “เป็น” (being) ผู้ที่มีภาวะ

ผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ เพื่อการทำหน้าที่บ่มเพาะนักศึกษาพยาบาล (Jutarasaga et al., 2011).

ผู้วิจัยเห็นว่าการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ที่พัฒนาจากกรอบแนวคิดของฟริทซ์และซอร์เกิล (Fritz & Sorgel, 2017) โดยผ่านกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) จะทำให้อาจารย์พยาบาลสามารถพัฒนาภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ที่ส่งผลต่อการมีปฏิสัมพันธ์ทางบวกกับเพื่อนร่วมงาน การปฏิบัติงานกับผู้อื่นที่ได้รับมอบหมายจากองค์กรและครอบครัว มีการปรับเปลี่ยนการสอนเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิต จึงมีความสนใจศึกษารูปแบบภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ในครั้งนี้

คำถามการวิจัย

ผลการศึกษาการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ในแต่ละระยะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบความร่วมมือทางเทคนิควิธีเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการสร้างรูปแบบภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาล สังกัด สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข
2. เพื่อศึกษาผลการวางแผนการนำรูปแบบภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ไปปฏิบัติ

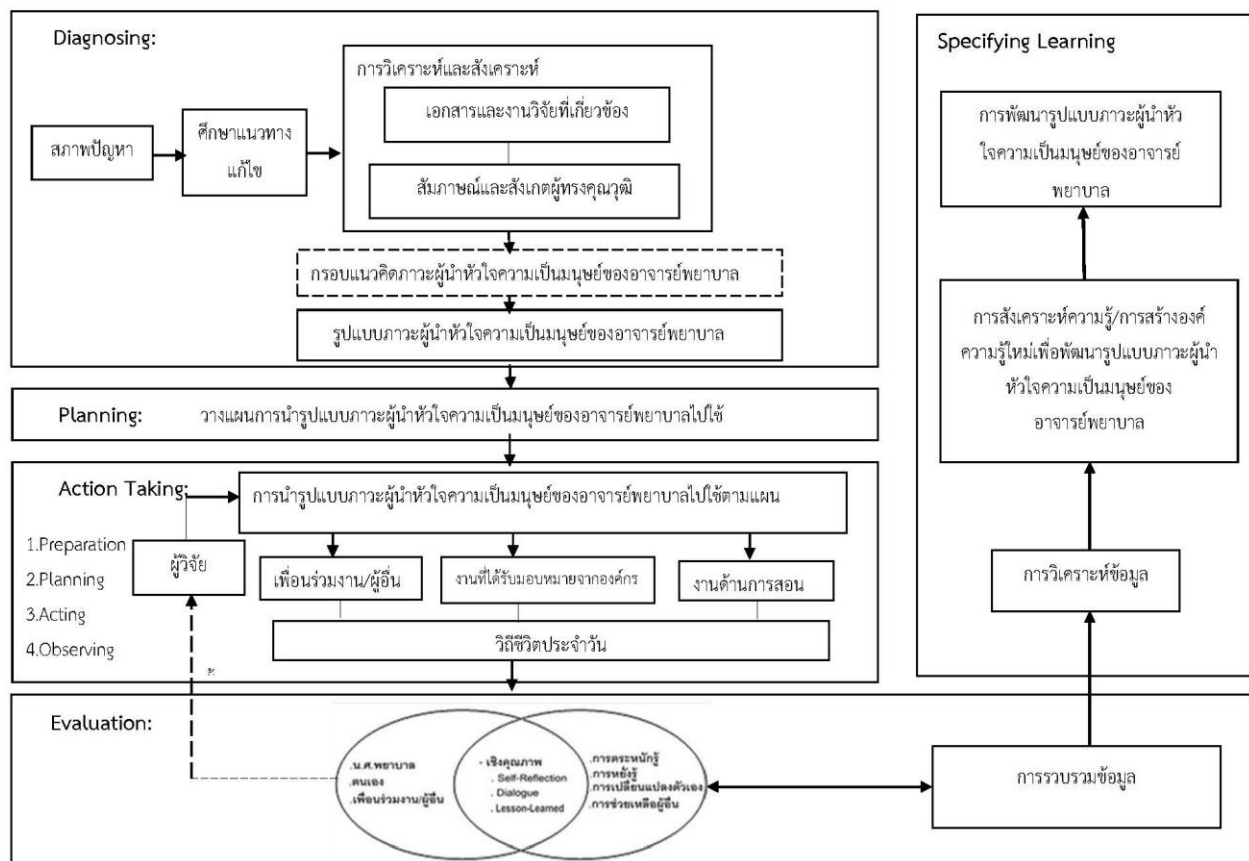
3. เพื่อศึกษาผลการนำรูปแบบภาวะผู้นำ
หัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาล สังกัด
สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ไป
ปฏิบัติ

4. เพื่อศึกษาผลการพัฒนารูปแบบภาวะ
ผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาล
สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารและ
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยใช้กรอบแนวคิดของพริทซ์

และซอเจลล์ (Fritz & Sorgel, 2017) และสัมภาษณ์
ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดและ
สร้างรูปแบบภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของ
อาจารย์พยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก
กระทรวงสาธารณสุข ประกอบด้วย 4
องค์ประกอบได้แก่ 1) การตั้งหลักและทัศนคติ
(anchoring & attitude) 2) การเข้าถึงและการ
นำไปใช้ (access & approach) 3) การปฏิบัติและ
พัฒนา (action & arrangement) 4) ความคาดหวัง
และเป้าหมาย (ambitious& aims) ดังภาพ 1

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) แบบความร่วมมือทางเทคนิควิธี (Technical Action Research) (Pamulila, 2018) การดำเนินการวิจัยเป็นดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ อาจารย์พยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี อุตรดิตถ์ ที่ปฏิบัติงานในระหว่างเดือนมกราคม- มีนาคม 2562 จำนวน 52 คน กลุ่มตัวอย่าง (ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ เรียกว่า “อาจารย์ผู้ร่วมวิจัย”) คือ อาจารย์พยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี อุตรดิตถ์ จำนวน 15 คน ที่เลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) โดยมีเกณฑ์ (Inclusion criteria) ดังนี้ คือ 1) เป็นอาจารย์พยาบาล 2) อาสาสมัครและยินยอมเป็นผู้ร่วมวิจัย ให้ข้อมูลผลการนำรูปแบบภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาลฯ ไปใช้ ครบ 2 วงจรตามการดำเนินการวิจัย

เครื่องมือวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพ

เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย ส่วนที่ 1) แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเชิงลึกโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure) ส่วนที่ 2) แบบบันทึกการทำแผนปฏิบัติการ ด้านการสอน ด้านการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายจากองค์กร ด้านการปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงาน องค์กรและด้านวิถีชีวิตประจำวัน ส่วนที่ 3) แบบบันทึกผลการเรียนรู้หลังการปฏิบัติ ส่วนที่ 4) ขั้นตอนของสุนทรียสนทนา (guide line) และแนวคำถามที่ใช้ในการสนทนา ส่วนที่ 5) แบบสัมภาษณ์เพื่อประเมินภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาลโดยเพื่อนร่วมงาน ส่วนที่ 6) แบบสัมภาษณ์เพื่อประเมินภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาลโดยผู้บริหาร/หัวหน้างาน/ผู้มอบหมายงาน และ ส่วนที่ 7) แบบ

สัมภาษณ์เพื่อประเมินภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาลโดยนักศึกษาพยาบาล

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวิจัยได้รับตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คนพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ตอบคำถามที่สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงภายในตนเองด้วยการพัฒนาการตระหนักรู้โดยการภาวนา ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะให้มีความเหมาะสม

การนำไปทดลองใช้ ดำเนินการดังนี้

1. เครื่องมือ ส่วนที่ 2) แบบบันทึกการทำแผนปฏิบัติการด้านการสอน ด้านการปฏิบัติด้านงานที่ได้รับมอบหมายจากองค์กร ด้านการปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงาน องค์กรและด้านวิถีชีวิตประจำวัน ส่วนที่ 3) แบบบันทึกผลการเรียนรู้หลังการปฏิบัติ และ ส่วนที่ 4) ขั้นตอนของสุนทรียสนทนาและแนวคำถามที่ใช้ในการสนทนานำไปใช้กับอาจารย์ผู้ร่วมวิจัยจำนวน 15 คน ตามกระบวนการของสุนทรียสนทนาที่มีการถอดบทเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองด้วยการภาวนาโดยการฝึกสติให้กำหนดรู้อยู่ในสิ่งที่กำลังกระทำทั้งการฝึกสติในรูปแบบและการฝึกสติในชีวิตประจำวันและการสะท้อนคิดในตนเอง (self-reflective) ในสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการนำรูปแบบภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาลฯ ไปปฏิบัติ เพื่อให้ตรงตามแนวคิดของการพัฒนาการตระหนักรู้ด้วยการภาวนาที่ต้องอาศัยการเรียนรู้จากสภาวะภายในให้เกิดความเข้าใจที่ชัดแจ้งจึงมีความจำเพาะเจาะจงต่อการนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างโดยตรงซึ่งเป็นการทำซ้ำให้เกิดความตรงภายในเพราะเป้าหมายการศึกษาเป็นการศึกษาในตนเองของอาจารย์ผู้ร่วมวิจัย (first person action research) เพื่อให้

เกิดการเปลี่ยนแปลงตนเองโดยผ่านกระบวนการวิจัย (Transforming self and others through research) (Anderson & Braud, 2011; Wilber, 2007) และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบความร่วมมือทางเทคนิควิธีที่อาจารย์ผู้ร่วมวิจัยมีส่วนร่วมตั้งแต่วงจรที่ 1 กระทั่งสิ้นสุดในวงจรที่ 2 (Wieringa, 2012)

2. เครื่องมือ ส่วนที่ 5) แบบสัมภาษณ์เพื่อประเมินภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาลโดยเพื่อนร่วมงาน นำไปใช้กับเพื่อนร่วมงานจำนวน 13 คน ส่วนที่ 6) แบบสัมภาษณ์เพื่อประเมินภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาลโดยผู้บริหาร/หัวหน้างาน/ผู้มอบหมายงาน นำไปใช้กับผู้บริหาร/หัวหน้างาน จำนวน 3 คน และ 7) แบบสัมภาษณ์เพื่อประเมินภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาลโดยนักศึกษาพยาบาล นำไปใช้กับนักศึกษาพยาบาลจำนวน 21 คน จากนั้นผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสมก่อนนำไปใช้ในการรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัย

แบ่งออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การสร้างรูปแบบภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข วิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน โดยใช้เครื่องมือ ส่วนที่ 1) แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเชิงลึกโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure)

ระยะที่ 2 การวางแผนการนำรูปแบบภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

กระทรวงสาธารณสุข ไปปฏิบัติ 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผนปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงานและผู้อื่น ด้านการวางแผนปฏิบัติงานด้านการสอน ด้านการวางแผนปฏิบัติด้านงานที่ได้รับมอบหมายจากองค์กร และด้านการวางแผนปฏิบัติในวิถีชีวิตประจำวัน

ระยะที่ 3 การนำรูปแบบภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ไปปฏิบัติ ประชุมชี้แจงอาจารย์ผู้ร่วมวิจัยเพื่อนำเสนอรูปแบบภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข 2 วงจร 10 ขั้นตอน ประกอบด้วย

วงจรที่ 1:

ขั้นตอนที่ 1 (preparation) อาจารย์ผู้ร่วมวิจัยเตรียมตนเองตามแบบแผนโดยใช้เครื่องมือ ส่วนที่ 2 ที่ผู้วิจัยได้กำหนดขึ้นจากผลการวางแผนร่วมกันในระยะที่ 2 มาศึกษาเป็นแนวทางการสะท้อนตนเอง (self-reflection) ในปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละด้านทั้งนี้อาจารย์ผู้ร่วมวิจัยสามารถประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับกับตนเอง

ขั้นตอนที่ 2 (planning) อาจารย์ผู้ร่วมวิจัยนำรูปแบบภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ไปปฏิบัติในด้านการปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงาน การปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย การสอนและวิถีชีวิตประจำวัน โดยใช้แบบบันทึกการทำแผนปฏิบัติการ ด้านการสอน ด้านการปฏิบัติด้านงานที่ได้รับมอบหมายจากองค์กร ด้านการปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงาน องค์กรและด้านวิถีชีวิตประจำวันมาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติ (action) อาจารย์ผู้ร่วมวิจัยนำรูปแบบภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์

ของอาจารย์พยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ไปปฏิบัติ โดยอาจารย์ผู้ร่วมวิจัยนำรูปแบบฯ ไปพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองโดยการภาวนาด้วยการฝึกสติให้กำหนดรู้อยู่ในสิ่งที่กำลังกระทำทั้งการฝึกสติในรูปแบบและการฝึกสติในชีวิตประจำวันทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงาน การปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย การสอนและวิถีชีวิตประจำวัน และสะท้อนคิดในตนเอง (self-reflective) ในสิ่งที่ได้เรียนรู้

ขั้นตอนที่ 4 การสังเกต (observing) ในระหว่างและหลังการปฏิบัติ อาจารย์ผู้ร่วมวิจัยสังเกตปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเองที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่มคน เหตุการณ์ สังคม ที่เกิดขึ้นกับตนเองโดยตรง (direct experience) สังเกตการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งภายใน (inner self) และภายนอกตนเอง (behaviors) บันทึกลงในแบบบันทึกผลการเรียนรู้หลังการปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 5 การสะท้อน (reflection) อาจารย์ผู้ร่วมวิจัยสะท้อนตนเอง (self-reflection) ผ่านกระบวนการสุนทรียสนทนา โดยผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นกระบวนการ (facilitator) ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ใช้คำถามในประเด็นที่มีความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับรูปแบบภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาลฯ ในลักษณะของการศึกษาสามรูปแบบของ คือ การพรรณนา (descriptive) การค้นหา (exploratory) การมุ่งหาคำอธิบาย (explanatory) สิ่งที่ต้องพัฒนา และปัจจัยที่ทำให้ส่งเสริมให้เกิดภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์

วงจรที่ 2:

ขั้นตอนที่ 6 การวางแผนใหม่ (re-planning) ผู้วิจัยประชุมอาจารย์ผู้ร่วมวิจัย ถอดบทเรียน (Lesson-Learned) ทบทวนผลการนำรูปแบบภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์

พยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนกไปปฏิบัติ นำผลที่ได้รับจากการสะท้อนในวงสนทนานำไปใช้ในการวางแผนใหม่สำหรับการปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 7 การปฏิบัติใหม่ (re-acting) อาจารย์ผู้ร่วมวิจัยนำเอาการวางแผนใหม่เพื่อการพัฒนาปรับปรุงหรือการส่งเสริมให้การนำรูปแบบภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ไปใช้ให้บรรลุผลตามแผนและจุดมุ่งหมายที่ตนเองได้กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 8 การสังเกตใหม่ (re-observing) อาจารย์ผู้ร่วมวิจัยมีการสังเกตตนเองตระหนักรู้ ต่อผลการนำสิ่งที่ต้องพัฒนาจากการสังเกตผลเดิมมาใช้ โดยอาจเป็นผลที่คาดหวังและเกิดขึ้นเองโดยไม่คาดหวังไว้ล่วงหน้า

ขั้นตอนที่ 9 การสะท้อนใหม่ (re-reflection) ใช้กระบวนการเดิมเป็นการสะท้อนทั้งภายในตนเองและการสะท้อนสู่ภายนอกของอาจารย์ผู้ร่วมวิจัย เพื่อการเรียนรู้หาข้อสรุปถึงการเรียนรู้คุณค่า ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

ขั้นตอนที่ 10 การสรุปผล (reporting) ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1-9 หาข้อสรุปเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้ องค์ความรู้ใหม่จากการปฏิบัติโดยการนำรูปแบบภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุขไปปฏิบัติ โดยการถอดบทเรียนจากการสะท้อนคิดในตนเองของอาจารย์ผู้ร่วมวิจัยในกระบวนการสุนทรียสนทนา และการประเมินผลการพัฒนาตนเองของอาจารย์ผู้ร่วมวิจัยจากเพื่อนร่วมงาน ผู้บริหาร/หัวหน้างาน/ผู้มอบหมายงาน และนักศึกษาพยาบาล โดยใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อประเมินภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาลโดยเพื่อนร่วมงาน ผู้บริหาร/หัวหน้างาน/ผู้มอบหมายงาน นักศึกษาพยาบาลอย่างเป็นระบบ

ระยะที่ 4 การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข โดยการศึกษาผลการประเมินการนำรูปแบบภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุขไปปฏิบัติโดยนำการสรุปผลในขั้นตอนที่ 10 มาพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ได้ยื่นเสนอต่อคณะกรรมการจริยธรรมงานวิจัย วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดพิษณุโลก เอกสารรับรองเลขที่ SCPHPL 1/2562 -35 ลงวันที่ 17 ตุลาคม 2561 ผู้วิจัยชี้แจงอาจารย์ผู้ร่วมวิจัยในรายละเอียดของการดำเนินการวิจัยและการได้รับประเมินภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาลจากเพื่อนร่วมงาน ผู้บริหาร/หัวหน้างาน/ผู้มอบหมายงานและนักศึกษาพยาบาล โดยอาจารย์สามารถปฏิเสธและยกเลิกการเป็นผู้ร่วมวิจัยได้ตลอดการดำเนินการวิจัย ทั้งนี้ข้อมูลจะไม่เปิดเผยชื่ออาจารย์ผู้ร่วมวิจัยและจะนำมาใช้เฉพาะการศึกษาเท่านั้น ข้อมูลจะถูกเก็บรักษาไว้อย่างปลอดภัยเมื่อการดำเนินการวิจัยสิ้นสุดข้อมูลทั้งหมดจะถูกทำลาย

วิธีการรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขออนุญาตผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาลเพื่อขอดำเนินการวิจัยในสถานศึกษา
2. ผู้วิจัยชี้แจงต่ออาจารย์ผู้ร่วมวิจัยและขอดำเนินการนำรูปแบบภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์มาปฏิบัติกับอาจารย์ผู้ร่วมวิจัยเป็นระยะเวลา 3 เดือน

3. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกต การสัมภาษณ์ การใช้กระบวนการสนทนาริสนทนา ดั้งชั้นตอนต่อไปนี้

3.1) รวบรวมข้อมูลตามเครื่องมือที่เป็นแบบบันทึกและจากเครื่องบันทึกเสียงจากประสบการณ์ของอาจารย์ผู้ร่วมวิจัย ที่เป็นปัจจุบัน จากการเรียนรู้ที่ได้รับจากเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดการตระหนักและการหยั่งรู้โดยไม่ได้คาดเดาไว้ล่วงหน้าในกระบวนการหรือวงสนทนาริสนทนา

3.2) ผู้วิจัยถอดข้อความจากแบบบันทึกและจากเครื่องบันทึกเสียง

4. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลเมื่อสิ้นสุดการนำรูปแบบภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุขไปใช้และนำข้อมูลที่ได้รับมาพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากข้อ 1) มาทำการจำแนกจัดหมวดหมู่และทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

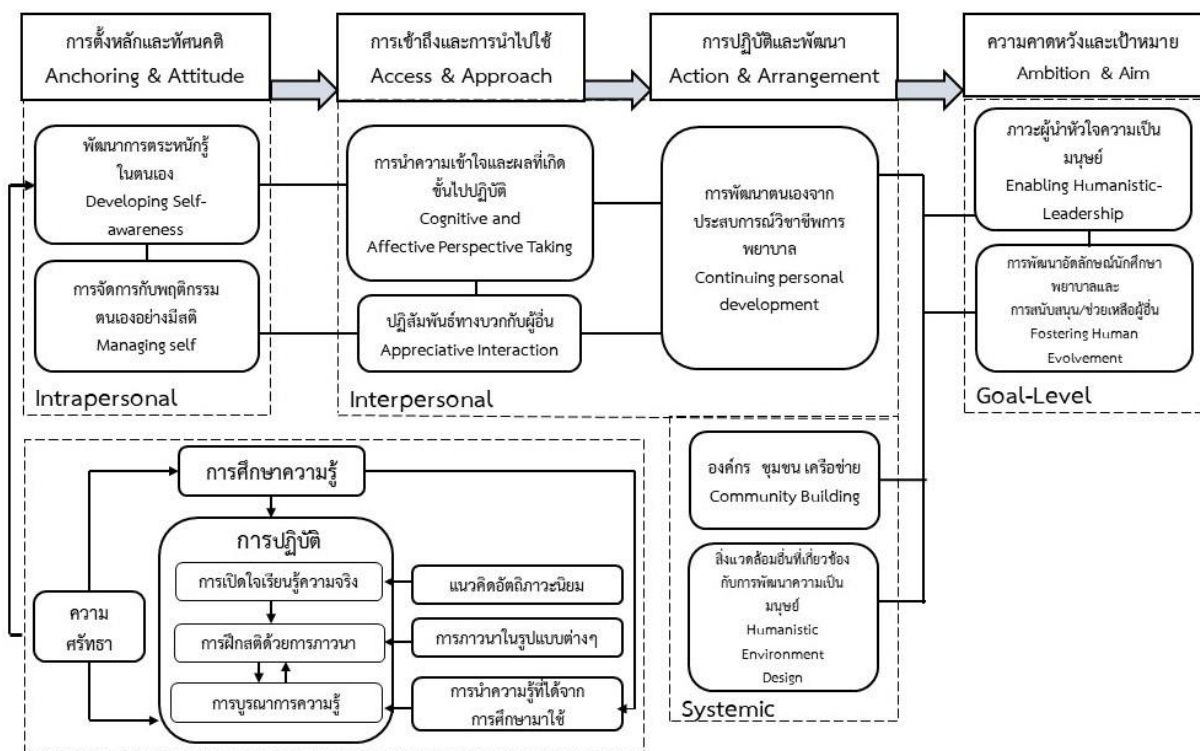
2. สรุป ดีความ สังเคราะห์โครงสร้างความรู้ ตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับแบบสามเส้า (triangulation) ได้แก่ 1) ด้านวิธีรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่างกันทั้งการสัมภาษณ์และการรวบรวมข้อมูลและจากการสังเกต 2) ด้านข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อเท็จจริงของการสัมภาษณ์ อาจารย์ผู้ร่วมวิจัย เพื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของข้อมูลการพัฒนาตนเองแต่ละระยะในวงจรที่ 1 และวงจรที่ 2 3) ด้านผู้วิจัย นอกจากผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตและสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ได้ให้เพื่อนร่วมงาน ผู้บริหาร/

หัวหน้างาน/ผู้มอบหมายงาน และนักศึกษาพยาบาล สังเกตการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของอาจารย์ผู้ร่วมวิจัย ซึ่งเป็นผลจากการพัฒนาตนเอง โดยใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ฯ

3. เชื่อมการเรียนรู้ที่ได้รับจากการวิเคราะห์ข้อมูลกับเอกสาร ตำราและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง (inductive) เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

1. ผลการสร้างรูปแบบภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) การตั้งหลักและทัศนคติ 2) การเข้าถึงและการนำไปใช้ 3) การปฏิบัติและการพัฒนา 4) ความคาดหวังและเป้าหมาย ดังแผนภาพ 2

แผนภาพ 2 แสดงผลการสร้างรูปแบบภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข

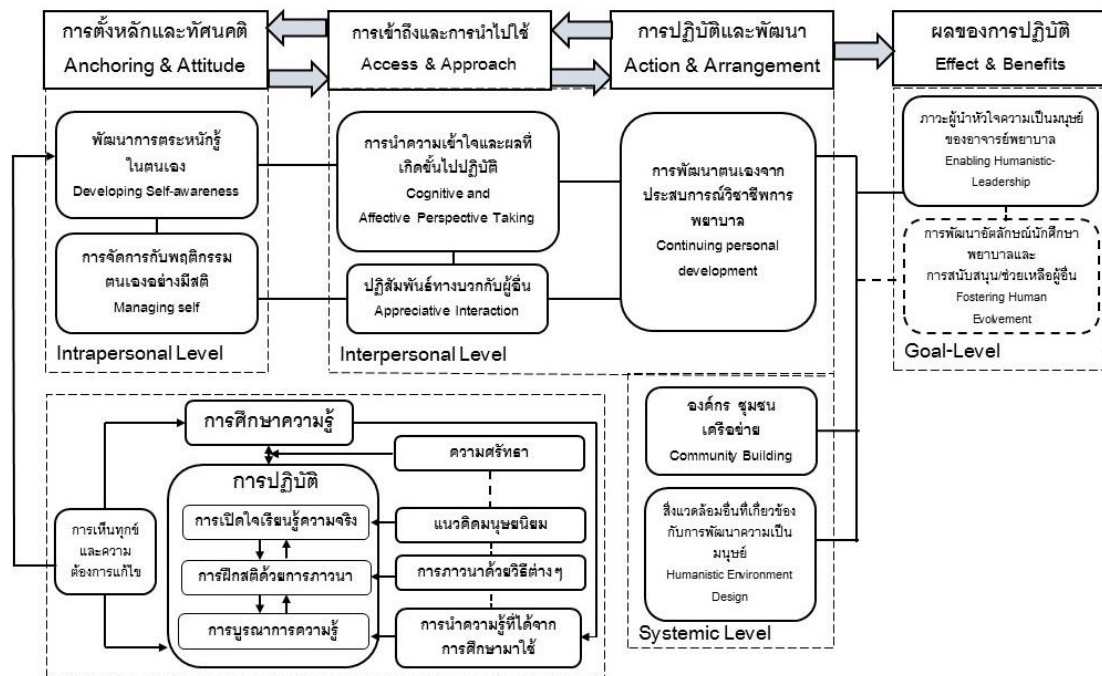
2. ผลการวางแผนการนำรูปแบบภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุขไปปฏิบัติ ได้แผนการปฏิบัติการเพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติในการนำรูปแบบภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราช

ชนก กระทรวงสาธารณสุขที่เกิดจากความเห็นชอบและการตรวจสอบของอาจารย์ผู้ร่วมวิจัยทั้งหมด 15 คน สะท้อนถึงประสบการณ์การฝึกสติของอาจารย์ที่เป็นปัจเจกบุคคล และการเรียนรู้ซึ่งกันและกันด้วยการถอดบทเรียนผ่านกระบวนการสุนทรียสนทนาบนฐานของความสัมพันธ์ที่ดี

3. ผลการนำรูปแบบภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์ พยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ไปปฏิบัติ 2 วงจร 10 ขั้นตอน พบว่า วงจรที่สอง อาจารย์ผู้ร่วมวิจัยมีการพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองมากกว่าในวงจรแรกและมีปฏิสัมพันธ์ทางบวกต่อผู้อื่นมากขึ้นทั้ง 4 ด้านได้แก่ ด้านการปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงาน ด้านการวางแผนปฏิบัติงานด้านการสอน ด้านการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายจากองค์กร และด้านการวางแผนปฏิบัติในวิถีชีวิตประจำวัน ผลของการถอดบทเรียนพบว่า ภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาลเพิ่มขึ้นเมื่อมีองค์ประกอบภายในตนครบ 3 มิติ คือ 1) ความเข้าใจในมนุษย์ 2) การเข้าถึงหัวใจความเป็นมนุษย์ 3) การพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองด้วยการภาวนาอย่างต่อเนื่อง

ใจความเป็นมนุษย์ 3) การพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองด้วยการภาวนาอย่างต่อเนื่อง

4. ผลการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาล สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) การตั้งหลักและทัศนคติ 2) การเข้าถึงและการนำไปใช้ 3) การปฏิบัติและการพัฒนา 4) ผลของการปฏิบัติ โดยมีการพัฒนา 2 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การตั้งหลักและทัศนคติ แตกต่างจากรูปแบบเดิม คือ การพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองเพราะเกิดจากความศรัทธาพัฒนาเป็นการเห็นทุกข์และความต้องการแก้ไขปัญหา และองค์ประกอบที่ 4 รูปแบบฯ เดิมเป็นความคาดหวังและเป้าหมายพัฒนาเป็นผลของการปฏิบัติ ดังภาพ 3

ภาพ 3 แสดงผลการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข

อภิปรายผล

1. ผลการสร้างรูปแบบภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) การตั้งหลักและทัศนคติ 2) การเข้าถึงและการนำไปใช้ 3) การปฏิบัติและการพัฒนา 4) ความคาดหวังและเป้าหมาย (Fritz & Sorgel, 2017)

องค์ประกอบทั้ง 4 มีความสำคัญต่อการมีภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ เนื่องจากองค์ประกอบที่ 1 การตั้งหลักและทัศนคติจะเป็นจุดแรกเริ่มของการนำตนเอง (self- leading) ไปสู่การเข้าถึงแก่นของความเป็นมนุษย์ โดยเชื่อว่าการพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองจะสามารถจัดการกับพฤติกรรมทางลบที่จะทำให้เกิดปัญหาปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์อย่างมีสติ บุคคลจึงต้องมีการพัฒนาการตระหนักรู้ด้วยตนเองบนพื้นฐานของความศรัทธาว่ามนุษย์เป็นผู้ที่สามารถฝึกฝนตนเองได้ (Dalai Lama, 2015; Pengchan, 2015) เปิดใจและยอมรับความจริงต่อความทุกข์และมีความต้องการที่จะแก้ไข มีการศึกษาความรู้เพื่อให้ความเจริญโพธิญาณทางสติปัญญาเพื่อการเปลี่ยนแปลงตนเองได้อย่างอิสระตามแนวคิดของมนุษยนิยม (Thich Nhat Hanh, 2005) การเจริญงอกงามในการพัฒนา ต้องมีการนำการฝึกสติด้วยการภาวนาในรูปแบบที่เหมาะสมเฉพาะตน ความรู้สู่การปฏิบัติในสนามปรากฏการณ์เพื่อพัฒนาสติและการตระหนักรู้ เพื่อการเข้าถึงและการนำไปใช้โดยการนำความเข้าใจ และผลที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาตระหนักรู้ไปใช้ในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นซึ่งอยู่ในองค์ประกอบที่ 2 และองค์ประกอบที่ 3 ประสบการณ์วิชาชีพการพยาบาลการเยียวยาเพื่อนมนุษย์แบบองค์รวมร่วมกับการสอนนักศึกษา

พยาบาลด้วยความเอื้ออาทรจะทำให้อาจารย์พยาบาลนำสิ่งที่มียูในตนและที่ได้รับการบ่มเพาะจากองค์ประกอบที่ 1 และองค์ประกอบที่ 2 พัฒนาและเติบโต (Jutarasaga et al., 2011) เพื่อความงอกงามของความเป็นมนุษย์ที่เกิดขึ้นตามความคาดหวังและเป้าหมายในองค์ประกอบที่ 4 คือการมีภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาลที่จะส่งผลต่อการพัฒนาอัตลักษณ์นักศึกษาพยาบาลและการสนับสนุนช่วยเหลือผู้อื่นได้

2. ผลการวางแผนการนำรูปแบบภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุขไปปฏิบัติ ได้แผนการปฏิบัติการเป็น “คู่มือการพัฒนาภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาล” เพื่อใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติต่อการนำรูปแบบภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุขที่เกิดจากการความเห็นชอบและการตรวจสอบของอาจารย์ผู้ร่วมวิจัยทั้งหมด 15 คน สะท้อนถึงประสบการณ์การฝึกสติของอาจารย์ที่เป็นปัจเจกบุคคล และการเรียนรู้ซึ่งกันและกันด้วยการถอดบทเรียนผ่านกระบวนการสุนทรียสนทนาบนฐานของความสัมพันธ์ที่ดี แม้ว่าในกระบวนการของการวางแผนจะมีความย้อนแย้งจากแนวทางปฏิบัติและข้อความเห็นของผู้ร่วมวิจัยที่มีความแตกต่างกันได้ดำเนินไปสู่ความสมบูรณ์ได้มากขึ้นในเวลาต่อมาเพราะเป็นการค่อยๆ รวบรวมและทำความเข้าใจกับการศึกษาสภาวะภายในตนเอง และเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่นเข้ามาเป็นหนึ่งเดียวกันและนำไปพัฒนาตามแนวทางที่เหมาะสมกับตนเองได้ (Palmer, 2013) สอดคล้องกับการศึกษาของ ฟิลิปส์ โรเบิร์ต แฮริส (Harris,

2009) ในงานเขียนชื่อ Toward Human Emergence: A human philosophy for the future ที่ว่าความสำเร็จไม่สามารถเกิดได้ด้วยตัวเองแต่เกิดจากการเป็นส่วนหนึ่งซึ่งกันและกันในฐานะของความเป็นมนุษย์และความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

3. ผลการนำรูปแบบภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ไปปฏิบัติ
อาจารย์พยาบาลมีการพัฒนาภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์มากขึ้นเมื่อมีองค์ประกอบภายในตนครบ 3 องค์ประกอบ คือ 1) ความเข้าใจในมนุษย์ 2) การเข้าถึงหัวใจความเป็นมนุษย์ 3) การพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองด้วยการภาวนาอย่างต่อเนื่อง องค์ประกอบภายในทั้ง 3 นี้จะทำให้อาจารย์พยาบาลเข้าใจตนเองและผู้อื่นโดยไม่แบ่งแยก โดยเข้าใจในระดับความคิดซึ่งเป็นผลของระบบประสาทและสมอง และความเข้าใจในระดับของญาณทัศนะ (intuitive knowing) ที่เกิดจากการภาวนา บุคคลที่มีความเข้าใจมนุษย์จะมีปฏิสัมพันธ์ทางบวกต่อผู้อื่น สามารถเห็นอารมณ์และการเปลี่ยนแปลงของตนเองอันเป็นผลจากการฝึกฝนให้มีสติอย่างต่อเนื่อง ความรู้ (knowing) ที่ได้จากการปฏิบัติทำให้บุคคลมีทักษะที่จะใช้ศักยภาพดึงความคิดทางด้านลบให้เป็นการตระหนักรู้และเปลี่ยนเป็นทางบวกขึ้นมาในภายหลังได้ (Panich, 2015) การภาวนา (mindfulness) จึงมีความสำคัญต่อการ “เป็น (being)” ผู้ที่มีหัวใจความเป็นมนุษย์ ที่เกื้อกูลตนเองและผู้อื่นได้ โดยความเข้าใจทั้ง 3 องค์ประกอบนี้ อาจารย์มีการพัฒนาการตระหนักรู้ มีภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ยิ่งขึ้น มีปฏิสัมพันธ์ทางบวกกับเพื่อนร่วมงาน การปฏิบัติงานกับผู้อื่นที่ได้รับมอบหมายจากองค์กร และครอบครัว และมีการปรับเปลี่ยนการสอนเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิต

4. ผลการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาล สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) การตั้งหลักและทัศนคติ 2) การเข้าถึงและการนำไปใช้ 3) การปฏิบัติและการพัฒนา 4) ผลของการปฏิบัติ โดยมีการพัฒนา 2 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การตั้งหลักและทัศนคติ แตกต่างจากผลการสร้างรูปแบบฯ คือ การพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองเพราะเกิดจากความศรัทธาเป็นการเห็นทุกข์และความต้องการแก้ไขปัญหาและองค์ประกอบที่ 4 แตกต่างจากผลการสร้างรูปแบบฯ เดิมเป็นความคาดหวังและเป้าหมายเป็นผลของการปฏิบัติ

การเปลี่ยนแปลงจากเดิมเริ่มต้นด้วยความศรัทธาเป็นการเห็นทุกข์และความต้องการแก้ไขปัญหาเพราะอาจารย์ประสบจากการทำงานและครอบครัวแล้วมีผลกระทบต่องิตใจ แม้ว่าจากเดิมจะมีความศรัทธาหรือเชื่อว่ามนุษย์สามารถเปลี่ยนแปลงตนเองได้ แต่การประสบกับปัญหาทำให้มีแรงบันดาลใจในการที่จะพัฒนาตนเองด้วยการฝึกสติเพื่อจะนำมาใช้ในการพัฒนาตนเองและแก้ไขปัญหามากกว่าการมีศรัทธาเพียงอย่างเดียว ดังนั้นในการเปลี่ยนแปลงตนเอง (self-transformation) พลังจิตใต้สำนึกของมนุษย์ด้านความเชื่อว่าตนเองสามารถพัฒนาได้ด้วยการเปลี่ยนแปลงตนเองจะถูกดึงมาใช้ในการผสมผสานระหว่างความศรัทธาในตนเองกับการแสวงหาวิธีการที่จะฝึกเพื่อให้ตนเองมีสติควบคุมพฤติกรรม สอดคล้องกับคำกล่าว ของ องค์ทะไลลามะ ที่ว่ามนุษย์มีคุณสมบัติพิเศษด้านสติปัญญา และศักยภาพในการแก้ไขปัญหให้พ้นทุกข์ส่วนศรัทธาเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมามีภายหลัง” (Lama, 2015) สิ่งนี้คือความจริงที่มีอยู่ว่า ทุกคนมีเมล็ดพันธุ์แห่งปัญญาภายในตนเอง สามารถสร้างพฤติกรรม

ทางบวกที่นำพาสู่การแก้ไขปัญหาที่ดีกว่า ในระหว่างการฝึกปฏิบัติย่อมมีความคิดซึ่งเป็นแรงผลักดันให้มีพฤติกรรมลบ ผู้ปฏิบัติต้องย้อนพิจารณา ใคร่ครวญ มีสติ เพื่อให้เกิดการตระหนักรู้ในตนเองอย่างต่อเนื่อง ดังลูกศรที่แสดงการย้อนกลับในผลของการพัฒนารูปแบบฯ แล้วผลของการปฏิบัติในการพัฒนาตนเองเพื่อการมีภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์จะปรากฏขึ้นเองตามธรรมชาติ สอดคล้องกับคำสอนในศาสนาและหลักสากลที่ว่า สิ่งใดที่กระทำโดยไม่ได้คาดหวังและตั้งใจเป้าหมายไว้แต่กระทำการที่ดียิ่งนั้นอย่างต่อเนื่อง ผลของการปฏิบัติย่อมปรากฏ ส่วนความคาดหวังและเป้าหมายอาจสร้างความตึงเครียดให้กับผู้ปฏิบัติเพราะมุ่งหวังต่อผลอันเป็นอุปสรรคต่อการภาวนา (Thich Nhat Hanh, 2005) ดังนั้นองค์ประกอบที่ 4 จึงเปลี่ยนจากความคาดหวังและเป้าหมายเป็นผลของการปฏิบัติ ดังภาพที่แสดงผลการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 อาจารย์พยาบาล สังกัดกระทรวงสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข นำการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ไปใช้ในการพัฒนาตนเอง และนำมาประยุกต์ใช้ด้านการสอนนักศึกษาพยาบาลให้มีอัตลักษณ์บัณฑิตการบริการสุขภาพด้วยใจความเป็นมนุษย์

1.2 ผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข นำผลการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ ของอาจารย์พยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ไปใช้ในการพัฒนาอาจารย์พยาบาล

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาผลของการใช้ภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ของอาจารย์พยาบาลกับการจัดการเรียนสอนนักศึกษาเพื่อการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตพยาบาล

2.2 ควรมีศึกษาผลการใช้การพัฒนาแบบภาวะผู้นำหัวใจความเป็นมนุษย์ไปใช้ในกลุ่มผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข

References

- Anderson, R. & Braud, W. (2011). *Transforming self and others through research*. New York. State University of New York Press.
- Dalai, L. (2015). *Reflections on truth, love and happiness*. Bangkok: Samlada, Ltd. (in Thai).
- Fritz, S., & Sorgel, P.(2017). *Recentering leadership around the human person-Introducing a framework for humanistic leadership* (Master's thesis). Sweden: Jonkoping University

- Harris, P.R. (2009). *Toward Human Emergence: A human philosophy for the future*. Massachusetts: HRD press
- Jutarasaga, M. et al. (2011). *The construction of public health system in professional nursing under humanized health care: Cooperation among colleges to health care service for communities: Khonkaen*. Klungnana Vitthaya, Ltd. press. (in Thai).
- Nawsuwan, K. et al. (2015). Strategies to develop the nursing students' identity in nursing colleges, Ministry of Public Health. *Hatyai Journal*, 13(2),117-132. (in Thai).
- Palmer,P.J.(2013). *The Courage to Teach: Exploring the Inner Landscape of a Teacher's Life*. Bangkok. Parbpim, Ltd., Part. (in Thai).
- Panich, V. (2015). *Transformation learning*. Bangkok: S.R. printing mass product. (in Thai).
- Pengchan, P. (2015). *The prayer begins at 0 km*. Bangkok: Sukkhapabjai PUB. (in Thai).
- Praboromarajchanok Institute. (2018). *Annual report 2007*. Nontaburi: Praboromarajchanok Institute Office of the Permanent Secretary. (in Thai).
- Standard report group of Ministry of Public Health. (2018). *New case rates of hypertension per population*. Retrieved March 20, 2018, from <https://hdcservice.moph.go.th>. (in Thai).
- Wasee, P. (2018). In 2019: Two big things that government should to do for decrease suffering of Thai people. *Doctor Who Magazine locals*, 40(469) (in Thai)
- Wieringa, R. (2012). *Technical action research*. Retrieved June 13, 2018, from <http://www.caise2012.univ.gda.pl/data/tutorial%20Roel%20Wieringa.pdf>
- Wilber, K. (2007). *Integral spirituality*. Colorado: Shambhala publication.
- Wuthirakhachorn, N. (2017). *Industry Undate :Private hospital business*. Retrieved July 1, 2018, From <https://www.gsb.or.th/getattachment/87cb606a>. (in Thai).